

*Анка ФЕЛЬДГУЗЕН,
Надзвичайна та Повноважна Амбасадорка
Федеративної Республіки Німеччина в Україні*

ВІДНОСИНИ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ ТА УКРАЇНОЮ У 2019 РОЦІ

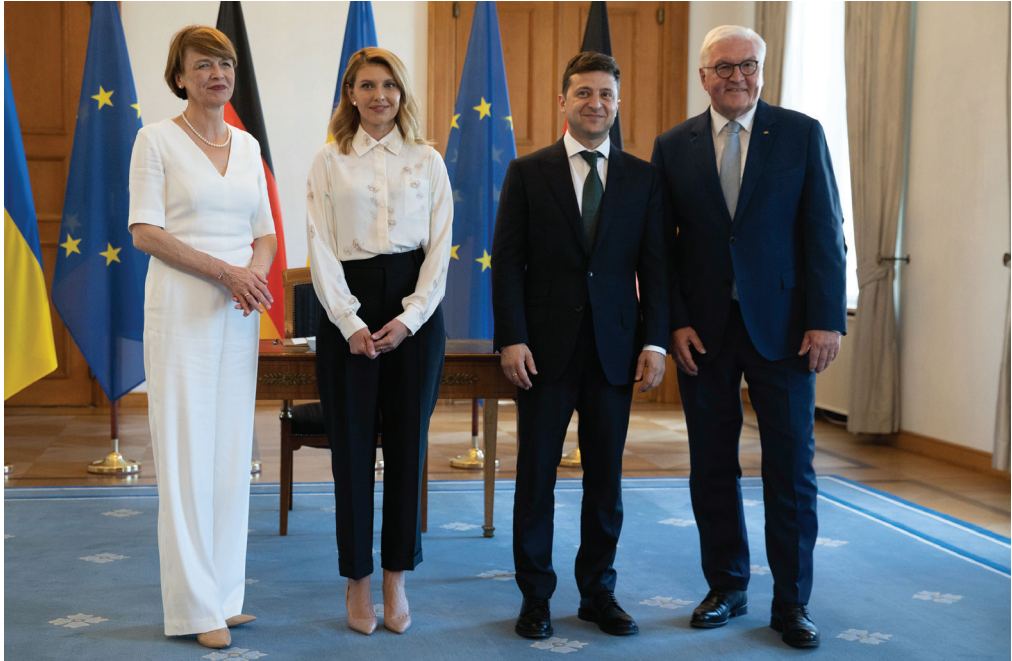
Минулий рік був визначним як для відносин між Німеччиною та Україною, так і власне для мене. Особисто для мене – передусім тому, що цього-річ я втретє отримала призначення на посаду в Україні, а такий сценарій для німецького кар'єрного дипломата є малоймовірним.

Під час першого в моєму житті перебування в Україні – упродовж 1994–1997 років – як дипломатка я опікувалася питаннями культури та медіа. Щойно на перший термін було обрано Президента Кучму. Київ 90-х україн відрізнявся від нинішнього: мало автомобілів і деякі продукти спершу навіть видавали за картками.

Удруге дипломатичну посаду в Україні я обіймала у 2010–2015 роках. Будучи постійною заступницею Надзвичайного та Повноважного Посла Федеративної Республіки Німеччина в Україні, я пережила тут часи Майдану та початку російської агресії на Сході. То були, мабуть, найбуремніші роки мого життя.

Тепер, у мій третій термін, мені випала велика честь і привілей бути Амбасадоркою в країні, яку я так глибоко шаную.

Уже за кілька днів після мого приїзду до Києва наша команда наглядала за позачерговими виборами до Верховної Ради. Одноголосно з рештою спостерігачів ми засвідчили, що вибори були прозорими, вільними та чесними, як і порядок обрання Президента України навесні. Це суттєво підвищило рівень довіри багатьох українців до політичних інститутів їхньої держави. Незадовго до прибуття в Україну я радо долучилася до візиту Президента Зеленського в Берлін у червні минулого року. Тоді я саме працювала в Офісі Президента ФРН.

Президент України Володимир Зеленський у Берліні провів зустріч із Президентом Федеративної Республіки Німеччина Франком-Вальтером Штайнмайєром. 18 липня 2019 року

President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy meets with President of the Federal Republic of Germany Frank-Walter Steinmeier in Berlin. 18 June 2019

Водночас 2019 і 2020 роки мають особливе історичне значення для Німеччини й України.

5 вересня 2019 року ми відзначили 80-ті роковини початку Другої світової війни, коли Німеччина під орудою нацистів принесла неймовірну розруху та страждання всій Європі, зокрема й Україні.

Як зауважив у своєму виступі у Варшаві 1 вересня 2019 року Федеральний президент Франк-Вальтер Штайнмаєр, «[...] Минуле не скінчилося. Навпаки, що далі від нас ця війна, то важливішим стає вшанування пам'яті. Війна закінчується, коли змовкає зброя. Але її наслідки – то спадок кількох наступних поколінь. Примирення є благословенням, якого ми, німці, не можемо вимагати, але гідними якого прагнемо бути. Нас слід оцінювати за відповідальністю, яку ми беремо на себе. Ми відповідальні за Європу! За об'єднану Європу, бо саме вона нас рятує. Цього навчили нас століття війни, розрухи, ворожнечі та ненависті».

А 8 травня 2020 року ми відсвяткували 75-річчя закінчення війни, звільнення Німеччини від нацизму й деокупації частини Європейського континенту.

Виступаючи 8 травня цього року в Луганській області (звідки було розпочато вигнання загарбників з української землі в 1942-му) та в Берліні (де розв'язано війну й де її нарешті було скінчено) відповідно, президенти обох країн – Зеленський і Штайнмаєр – говорили про наслідки війни майже тими самими словами: «У цей день Україна разом з усім цивілізованим

світом промовляє: “Ніколи знову!”. Сьогодні це два найважливіших слова для історії людства та його майбутнього», – сказав Президент Зеленський у зверненні, приуроченому до Дня пам’яті та примирення.

У промові з нагоди Дня визволення на Центральному меморіалі Федеративної Республіки Німеччина, присвяченому жертвам війни та тиранії, Федеральний президент Штайнмаєр заявив: «“Ніколи знову!” – заприсягнулися ми після війни. Але для нас, німців, оце “ніколи знову” означає “ніколи знову самі”. І ця фраза ніде не звучить так істинно, як у Європі. Ми маємо зберігати єдність Європи. Ми маємо мислити, відчувати й діяти як європейці. Якщо ми не втримаємо єдність Європи, зокрема під час і після нинішньої пандемії, тоді ми виявимося не вартими 8 травня. Якщо Європа не буде успішною, гасло “Ніколи знову!” також утратить сенс. Міжнародна спільнота дечого навчилася з “Ніколи знову!”. Після 1945 року вона створила нові основи свого існування: діставши науку з цієї катастрофи, вона розбудувала систему прав людини й міжнародного права, правила для збереження миру та співпраці. Наша країна, яка колись принесла стільки зла, з роками перетворилася із загрози міжнародному порядку на його палку поборниці. Ми не можемо дозволити зруйнувати мир у нас перед очима».

Визнаючи свою незмінну відповідальність, у межах цього річних пам’ятних подій ми маємо нагоду обмірковувати важливість такого поводження з минулим наших країн, із чого добуде користь сучасна молодь і прийдешнє покоління. Провідною ідеєю та найважливішим напуттям має стати «Ніколи знову!». Із цією метою Уряд Німеччини долучається до фінансування діяльності громадянського суспільства загалом й освітніх закладів зокрема, спрямованої на заохочення аналізу, осмислення історії та обміну між учасниками, а надто молоддю та студентами, з Німеччини та країн Східного партнерства, у якому Україна відіграє чи не найактивнішу роль. За останні роки ми побачили чимало проєктів за участю шкіл, університетів, науководослідних установ, а також єврейських громад, митців, музеїв тощо. У січні в нашому посольстві влаштували скорботну церемонію до Міжнародного дня пам’яті жертв Голокосту та Дня пам’яті жертв націонал-соціалізму. Із 2015 року за підтримки Уряду Німеччини та під патронатом колишніх міністрів закордонних справ Франка-Вальтера Штайнмаєра та Павла Клімкіна працює Німецько-українська комісія істориків, розширюючи обмін між експертами й університетами обох країн.

Невдовзі після завершення Другої світової Європейський континент розділила холодна війна й Німеччина десятиліттями була розколотою навпіл. 9 листопада 2019 року ми святкували 30 років із часу повалення Берлінського муру, а 3 жовтня цього року відзначатимемо 30-річчя возз’єднання Німеччини. Єдність, свобода та солідарність – такі серйозні питання постають у контексті відзначення (але також і святкування) цієї річниці возз’єд-

нання Німеччини. Саме цим питанням буде присвячено традиційні «Тижні Німеччини» – низку тематично об'єднаних масових заходів і дрібніших подій, які ми щосені організуємо по всій Україні. Завдяки цій ініціативі наша дипломатична установа прагне підтримати та продемонструвати приклади практичної німецько-української співпраці та зв'язків між нашими суспільствами на місцевому рівні. Цього року ми запросили партнерів підготувати ідеї для проєктів про соціальні й економічні наслідки розколу та возз'єднання, розв'язання конфліктів і примирення, свободу та рівність. Це може бути експертна дискусія на політичні теми, виставка фотографій про історичні події чи конкурс студентських есе – ми радо вітатимемо результати в режимі офлайн та онлайн.

Увесь історичний досвід минулого століття – війна, яку розпочала Німеччина, спустошивши цілу Європу, її визволення, поділ Європейського континенту та зрештою мирне возз'єднання – диктує нам провідні принципи нашої участі в підтриманні України. Ми не сприймаємо збройний конфлікт на Європейському континенті як «нову нормальність» і не приймаємо незаконної анексії чи окупації території іншої держави. Ми вважали й уважаємо, що спроби пересунути міжнародні кордони без взаємної згоди сторін – це вияви минулого, яке ми давно подолали. Саме тому наша позиція щодо територіальної цілісності та державного суверенітету України чітка й однозначна.

Західну та Східну Німеччину було розділено та роз'єднано впродовж 40 років; десятиліттями німців відокремлював одне від одного бетонний мур й огорожі зі сторожовими вежами; багато людей загинуло у відчайдушних спробах перетнути той укріплений кордон. Після 40 років розлуки німцям так неймовірно пощастило возз'єднатися, що тепер, у ретроспективі, це здається немислимим. Я тоді жила у Франції. Пригадую, як не могла повірити власним очам, побачивши в новинах людей, що сиділи на Берлінському мурі. Ніколи не думала, що доживу до таких часів і спостерігатиму, як цей мур падатиме.

Федеральний президент Штайнмаєр наголосив під час виступу біля Бранденбурзьких воріт 9 листопада минулого року: «Цей великий мур, цю нелюдську конструкцію, яка забрала стільки життів, зруйновано. Мур зник, раз і назавжди [...] Але мур не впав сам собою, як і возз'єднання не відбулося самотужки – усе це стало можливим лише тому, що наші сусіди по всій Європі знову повірили нам, німцям, після всіх жахів, за які відповідає наша країна».

Маючи такий досвід, ми, як мало хто з інших держав, розуміємо бажання громадян України бачити свою країну єдиною. Тому ми послідовно дотримуємося власного зобов'язання допомогти Україні в її зусиллях із реінтегрування своїх східних районів. Війна на Сході вже призвела до численних

Анка Фельдгузен, Надзвичайна та Повноважна Амбасадорка Федеративної Республіки Німеччина в Україні; Етьєн Де Понсен, Надзвичайний і Повноважний Посол Французької Республіки в Україні; Президент України Володимир Зеленський і спецпредставник голови ОБСЄ у складі ТКГ Мартін Сайдік відвідали контрольний пункт в'їзду/виїзду «Станиця Луганська»

Anka Feldhusen, Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Federal Republic of Germany to Ukraine; Etienne de Poncins, Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the French Republic to Ukraine; Volodymyr Zelenskyy, President of Ukraine, and Martin Sajdik, Special Representative of the OSCE Chairperson-in-Office in the TCG, visit Stanytsia Luhanska entry-exit checkpoint

жертв – і кількість убитих більшає щодня. Тому Німеччина – від Канцлерки Меркель до нашого дипломатичного персоналу – насамперед підтримує переговори про перманентне припинення вогню на лінії розмежування. У листопаді 2019 року я мала честь супроводжувати Президента Зеленського в поїзді до Станиці Луганської. Те, що я побачила на КПВВ і в самому місті, мене глибоко вразило й спонукало ще наполегливіше працювати над тим, щоби війна закінчилася, а Україна й українці возз'єдналися.

Україна та Німеччина взаємодіють не лише в зазначених царинах політичних відносин високого рівня. За останні шість років сотні тисяч українських громадян скористалися програмами допомоги Німеччини на Сході України. Назву лише декілька проектів, які Німеччина там фінансувала й утілювала.

Ми зосередили увагу на фізичній і соціальній інфраструктурі: підвищення якості соціальних послуг на державному та місцевому рівнях, модернізування медичних закладів, переоснащення служб із надзвичайних ситуацій і рятувальних служб допомагають поліпшити повсякденне життя 6,5 млн людей у Східній Україні, зокрема й 350 тисяч переселенців. За останні роки оновлено 100 шкіл і дитячих садків, а також 40 закладів охорони здоров'я. 9 тисяч державних службовців пройшли навчання, щоб надавати якісніші послуги громадянам України.

193 тисячі жителів Маріуполя й навколишніх населених пунктів дістали нові чи реконструйовані водогони й інші об'єкти комунальних мереж; те саме стосується сусідніх районів уздовж лінії розмежування. Надану на вигідних умовах позику розміром 150 мільйонів євро спрямовано на вдосконалення регіональної системи електропостачання й забезпечення стабільності електромереж. Через спеціальний фонд підтримки малого та середнього підприємництва в регіоні збережено 5500 і створено 600 робочих місць.

Після Європейського Союзу Німеччина надає другу за обсягом (115 млн євро) гуманітарну допомогу Україні, яку спрямовано головно на покращення умов життя внутрішньо переміщених осіб (ВПО): ми профінансували будівництво житла для переселенців по всій Україні, поліпшили забезпечення 188 тисяч ВПО продуктами харчування, відремонтували школи, підготували персонал дитячих садків і, що дуже важливо, забезпечили психологічною допомогою дітей, котрі зазнали травми внаслідок жахливих подій, які їм довелося пережити.

У госпіталях Збройних сил Німеччини пройшли спеціальне лікування сто важко поранених українських військових. Наприкінці минулого року Міністерство оборони передало Головному військовому клінічному госпіталю в Києві сучасне діагностичне обладнання.

Нині, у часи пандемії COVID-19, співпраця між Німеччиною та Україною дедалі міцнішає. Спільними зусиллями ми організували евакуацію громадян України з Непалу через Франкфурт, а також доставили українців і німців, що перебували на територіях наших країн, на їхні відповідні батьківщини. Німеччина передала Україні обладнання та поділилася досвідом боротьби з вірусом SARS-CoV-2. Український літак АН 225 «Мрія» – гордість української авіаційної науки й техніки – доправив до аеропорту Лейпцига рекордний вантаж медичних масок. Ми за лічені дні забезпечили Україну технікою для боротьби з лісовими пожежами, що одночасно охопили величезні площі в різних її регіонах.

Ми маємо спільне розуміння того, що для подолання пандемії мусимо боротися з вірусом і пом'якшувати його економічні та соціальні наслідки на місцях, у кожному місті й селі. Пандемія довела, що шлях розвитку децентралізації та місцевого самоврядування, який Німеччина енергійно підтримує, зміцнить Україну: безпечну державу будують упевнені в собі громадяни, які живуть у сильних громадах. Що активніша участь громадян на місцевому рівні, то стійкіша країна до внутрішніх і зовнішніх потрясінь та викликів. Щойно умови після карантину сприятимуть, ми організуємо футбольний матч між німецькими й українськими мерами – його, насправді, було заплановано на цей рік – як символ нашої тісної співпраці на всіх рівнях.